

De doppenmethode: koninginnen kweken in een pleegvolk

M.J. van Iersel

Er zijn veel manieren voor de imker om aan jonge moeren te komen. Bij de doppenmethode doet men dat met behulp van een moergoed pleegvolk. Dit artikel gaat over het klaarmaken van het pleegvolk.

Hoe kweken de bijen zelf hun koninginnen

Als we koninginnen willen kweken kunnen we het bijenvolk als voorbeeld nemen. Zij zijn de deskundigen bij uitstek op dit gebied. Aan het einde van de voorjaarsdracht gaan ze zwermplannen ontwikkelen en zetten zwermcellen aan. Het volk heeft dan nog een moer. *Zwermcelmoeren worden aangemerkt als moeren van een hoge kwaliteit en deze zijn opgekweekt in een moergoed volk.* Zodra de zwermcellen gesloten zijn, vertrekt de voorzwerm en worden de doppen verder verzorgd in een moerloos volk. Voor de bouw van zwermcellen benutten de bijen vaak open plaatsen in de kast, zo gekozen dat de zwermcellen in het geheel van het broednest zijn opgenomen.

Ook buiten de zwermtijd worden er door de bijen soms moeren opgekweekt in een moergoed volk, namelijk bij een stille moerwisseling.

De ideale tijd voor het opkweken van moeren is de zwermtijd. Een zwermrijp volk beschikt over een *grote hoeveelheid jonge bijen*. De gebruikelijke verhouding van open, gesloten broed, haalbijen en huisbijen is scheefgegroeid. Er zijn veel meer jonge bijen aanwezig dan er nodig zijn om de aanwezige hoeveelheid broed te verzorgen.

De zwermtijd sluit aan bij het einde van de voorjaarsdracht. Dat betekent dat er veel voorraden in het volk aanwezig zijn. Honing in de honingkamer en *stuifmeel rond het broednest*. Als weer en dracht hebben meegewerkt zijn de eiwit-vetlichamen van de voedsterbijen goed ontwikkeld waardoor ze de larfjes een *ruime hoeveelheid voedersap* kunnen geven. Dat is gunstig voor de zwermcellen die worden aangezet. *Een legertje goed doorvoede voedsterbijen* hoeft voor steeds minder larfjes te zorgen. Dat garandeert een optimale verzorging van de zwermcelmoeren.

Het pleegvolk

Het bovenstaande maakt duidelijk dat een imker die goede moeren wil kweken een sterk volk als pleegvolk moet kiezen. Bij de meeste imkers zal dat een volk zijn

dat op 2 bakken staat met een honingkamer. Het volk hoeft geen zwermplannen te hebben, bij voorkeur niet zelfs.

Het pleegvolk moet volop actief zijn. Niet zozeer met nectar en stuifmeel halen als wel met het verzorgen van het broednest. Dat gebeurt het best bij een matige dracht is. Bij een zware dracht gaat alle aandacht van het volk uit naar honing halen.

Als er geen dracht is moet de imker daar zelf voor zorgen: voeren dus. Hoeveel? Mijn ervaring is dat elke dag een jampotje suikerwater (1 suiker:1 water) de activiteit erin houdt. Beginnen met voeren op de dag dat de doppen worden ingehangen heeft geen zin. Deze kleine hoeveelheid suikerwater brengt de activiteit nauwelijks op gang maar houdt hem wel gaande. In het begin dus meer voeren als het volk geactiveerd moet worden. Begin een week voordat de doppen worden ingehangen.

Het pleegvolk moet veel jonge bijen hebben. Niet van de allerjongste, want deze hebben nog geen goed ontwikkelde voedersapklieren. Het heeft dan ook weinig zin kort van te voren het pleegvolk te versterken met ramen uitlopend broed.

De moer mag niet bij de doppen komen

We vinden het vanzelfsprekend dat bij een volk met zwermplannen zwermcellen gebouwd en verzorgd worden in aanwezigheid van de moer. In een pleegvolk is dat fundamenteel anders. Als daar doppen in worden gehangen op een plaats waar de moer bij de doppen kan komen, komt er van de verzorging van de doppen niets terecht. Het wonderlijke is dat de doppen wel verzorgd worden als de moer er niet bij kan. We moeten daarom in het pleegvolk met een rooster een scheiding maken tussen de moer en de ingehangen doppen. Boven het rooster de doppen, onder het rooster de moer. De bijen kan het niet zoveel schelen, maar voor het werk van de imker is deze opstelling het gemakkelijkst.

De moer onder het rooster plaatsen

Er zijn verschillende manieren om de moer onder het rooster te krijgen.

1. Neem de bakken van elkaar, zoek de moer op, hang het raampje waarop de moer gevonden wordt met opzittende bijen in de onderbak, rooster erbovenop en de kast sluiten.

2. Veel imkers zullen er de voorkeur aan geven om het volk van boven te beroken, enige tijd te wachten in de hoop dat de moer naar beneden loopt en vervolgens een rooster te leggen. Enkele dagen later vinden we dan eitjes en larven in de bak waar de moer zit.

Als men van zichzelf weet dat het veel moeite kost om de moer en/of eitjes en hele jonge larfjes te vinden, kan men beter twee roosters leggen. Een onder de honingkamer en een onder de bovenste broedbak. In theorie kan men na 3 dagen gaan kijken in welk deel van de kast er eitjes te vinden zijn. Als men na 4 à 5 dagen kijkt is het gemakkelijker te zien waar de moer zit. Een raam uit de bak waar de moer zit bevat eitjes en hele jonge larfjes. Vooral de afwezigheid daarvan in de bak waar de moer niet zit, is goed te zien.

88

Wat er fout kan gaan

Als we het rooster gelegd hebben, moeten we nog enkele keren in de kast werken. Dat is telkens een gelegenheid voor de moer om aan de controle van de imker te ontsnappen en de teelt te verknoeien, zeker als daarbij het rooster van zijn plaats gaat. Dan zal de imker heel secuur moeten werken en er zich steeds bewust van moeten zijn dat de moer op het rooster kan lopen. Er boven op of er onder tegenaan, al naar gelang in welke bak ze zit. Als de imker gedachteloos het rooster afneemt en de bijen afschudt, weet hij absoluut niet meer waar de moer zit en kan hij er niet meer op vertrouwen dat de ingehangen doppen verzorgd zullen worden.

Aandachtspunten bij het werken in pleegvolk.

Wees er steeds op bedacht dat de moer op dekplank of rooster kan lopen. Alvorens een dekplank of rooster af te nemen, steeds eerst wat rook geven en vervolgens even wachten. De moer heeft dan enige tijd om tussen de raten te verdwijnen.

Als we beginnen met een rooster te leggen omdat we de moer niet op willen zoeken, kan het zijn dat de moer enkele dagen later boven het rooster blijkt te zitten. We moeten nu de onderste bak van plaats verwisselen met de bovenste broedbak. Til dan samen met het rooster de bovenste broedbak een beetje om het rooster van onder te beroken in de hoop dat de eventueel op het rooster lopende moer, naar boven zal lopen.

Wees steeds bedacht op het aanzetten van zwerm- of redcellen. Bijen die door een rooster van de moer gescheiden worden kunnen zich moerloos gaan voelen.

Dekplank en roosters steeds bijenvrij maken boven de

bak waar de moer zit, alvorens ze terzijde te zetten. Als we 2 roosters gelegd hebben en de moer blijkt in de honingkamer te zitten, moeten we de ramen van de honingkamer afschudden boven de onderbak. Zet een lege bak boven op de onderbak zodat er geen bijen naast de kast vallen. De afgeschudde ramen niet meteen in de honingkamer terugplaatsen want de moer zou ook op de wanden van de honingkamer kunnen lopen.

Ruimte maken voor de doppen

Op dag -1 maken we het pleegvolk klaar om het teeltraam met de doppen op dag 0 in te kunnen hangen.

We moeten overal in het volk werken met het risico dat de moer aan de verkeerde kant van het rooster terecht komt. Zorgvuldig werken dus. We halen 2 ramen met zoveel mogelijk gesloten broed uit de bovenbak met nog een derde raam. Het slechtste dat we kunnen vinden. Dat raam hebben we niet meer nodig. Daarna gaan we in de onderbak, waar de moer zit, twee ramen met veel open broed zoeken, hoe jonger hoe beter. Maak deze ramen zorgvuldig bijenvrij boven de onderbak. Tegelijk controleren we op doppen. Indien aanwezig, dan uitbreken. Als de onderbak is nagezien op doppen, aangevuld met de 2 ramen uit de bovenbak, kan het rooster er weer op. De 2 ramen met open broed hangen we in de bovenbak midden boven het rooster met een lege plaats ertussen. Die lege ruimte is voor het teeltraam. Ook deze bak weer op doppen controleren.

De honingkamer

Dan rest ons nog de honingkamer. Is het volk heel sterk dan kan de honingkamer er bovenop blijven staan. Twijfel je aan de volkssterkte haal de honingkamer er dan af. Schud de bijen in de bovenbak en zet de honingkamer tijdelijk op een ander volk. Ons pleegvolk is wat kleiner wat raatoppervlakte betreft en de ramen zijn daardoor dichter met bijen bezet. De bijen zullen dan de doppen beter warm houden. Dat is vooral van belang als de doppen ingekooid zijn, want er is dan geen direct contact van bijen en doppen meer mogelijk. Dat geldt des te meer als het weer niet meewerkt. De ramen met open broed die we naast de doppen hebben gehangen zijn tegen die tijd gesloten broed geworden. Ze trekken daardoor minder bijen aan. Hoe meer bijen er in de buurt zijn, hoe beter voor de warmtevoorziening.